

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„БЕЗПЕКА ПРАЦІ”

(для студентів 2 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.170202
"Охорона праці")

Програма і робоча програма навчальної дисципліни “Безпека праці” (для студентів 2 курсу денної форми навчання напряму підготовки 6.170202 "Охорона праці") / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Ю. І. Жигло, С. Л. Дмитрієв, І. О. Мікуліна; – Х.: ХНАМГ, 2011. – 14 с.

Укладачі: Ю. І. Жигло, С. Л. Дмитрієв, І. О. Мікуліна

Рецензент: доц. В. І. Заїченко

Затверджено на засіданні кафедри “Безпека життєдіяльності”, протокол № 13 від 17.03.2011 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	5
1.1 Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3 Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література	6
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни „Безпека праці”	6
2. Робоча програма навчальної дисципліни	8
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи	8
2.2. Тематичний план дисципліни	8
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента	9
2.3.1. Лекційний курс	9
2.3.2. Практичні заняття	10
2.3.3. Розрахунково-графічне завдання	11
2.4. Самостійна навчальна робота студента	11
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту	12
2.6. Інформаційно-методичне забезпечення	12

ВСТУП

В результаті вивчення курсу „Безпека праці” студент повинен знати і вміти застосовувати на практиці законодавчу та нормативну базу України з безпеки праці, оцінювання умов праці як показник соціального і науково-технічного прогресу суспільства, причини виробничого травматизму і професійних захворювань, вимоги безпеки до виробничих приміщень та експлуатації обладнання і установок, які використовуються у промисловості.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

- СВО ХНАМГ „Освітньо-кваліфікаційна характеристика напрямку підготовки 6.170202 „Охорона праці”, 2008 р.;
- СВО ХНАМГ „Освітньо-професійна програма напрямку підготовки 6.170202 „Охорона праці”, кваліфікації 3152 – „Інспектор з охорони праці”, 2008 р.;
- СВО ХНАМГ Навчальний план напрямку підготовки 6.170202 „Охорона праці”, освітньо-кваліфікаційного рівня 6.170202 бакалавр, 2008 р.;
- ГСВОУ 6.170202 Галузевий стандарт вищої освіти України „Освітньо-кваліфікаційна характеристика напрямку підготовки 6.170202 „Охорона праці” – К., 2009;
- ГСВОУ 6.170202 Галузевий стандарт вищої освіти України „Освітньо-професійна програма напрямку підготовки 6.170202 „Охорона праці”, - К., 2009;

Програма ухвалена кафедрою „Безпека життєдіяльності” (протокол 13 від 17.03. 2011р.) та Вченою радою факультету „Електричний транспорт”.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни: надати майбутнім бакалаврам знання і практичні навички, щодо наукових засад безпеки праці та виробити навички творчого рішення проблем зі створення безпечних умов праці на виробничих підприємствах різного призначення.

1.1.2. Предмет вивчення у дисципліні: людина в процесі праці.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки бакалавра

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Фізика	Безпека обладнання
Промислова екологія	Безпека технологічних процесів
Теоретична механіка	Потенційно-небезпечні технології виробництв та їх ідентифікація
Атестація робочих місць	
Автоматизація технологічних процесів	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Безпека праці - (4,0/144)

ЗМ 1.1. Умови праці як показник соціального і науково-технічного прогресу суспільства. Законодавча та нормативна база України з безпеки праці. Особливості роботи працівників виробничої і невиробничої сфер. Професійний відбір працівників для окремих професій і видів робіт. Причини виробничого травматизму і професійних захворювань. Показники обліку умов і безпеки праці. Організація медичного огляду працівників.

ЗМ 1.2. Вимоги безпеки до виробничих приміщень. Вентиляція і опалення виробничих приміщень. Освітлення робочих місць. Шум. Вібрація. Вимоги безпеки до розміщення виробничого обладнання. Вимоги з пожежо- та вибухобезпеки.

ЗМ 1.3. Безпека праці при експлуатації обладнання і установок, яке використовується у промисловості і будівництві. Загальні вимоги безпеки до організації робочих місць. Вимоги безпеки до обладнання і технологічних процесів. Вимоги безпеки до підйомно-транспортного обладнання. Вимоги безпеки до посудин під тиском. Загальні вимоги електробезпеки. Методи і засоби захисту працюючих.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності, у яких використовуються вміння та знання (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Студент повинен ЗНАТИ: законодавчу та нормативну базу з безпеки праці; причини виробничого травматизму і професійних захворювань; вимоги безпеки до виробничих приміщень; вимоги безпеки до організації робочих місць; вимоги безпеки до обладнання і технологічних процесів; вимоги безпеки до підйомно-транспортного обладнання та посудин під тиском; методи і засоби захисту працюючих.	<u>Виробнича:</u> облік умов і безпека праці, забезпечувати вимоги безпеки до виробничих приміщень та технологічного обладнання і установок, яке використовується в промисловості в будівництві. <u>Соціально-виробнича:</u> професійний відбір працівників для окремих професій і видів робіт; організація медичного огляду працівників.	<u>Проектувальна:</u> розробка проектної документації на створення безпечних умов праці при експлуатації технологічного обладнання. <u>Організаційна:</u> організація безпечних умов праці на основі застосування ефективних рішень з безпеки праці. <u>Управлінська:</u> методичне забезпечення робіт по створенню належних та безпечних умов праці. <u>Виконавська:</u> розробка комплексних заходів та засобів щодо забезпечення нормативних вимог безпеки праці.

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Основи охорони праці. Підручник. За ред. К.Н. Ткачука і О.М. Халімовського. - К.: Основа, 2003 - 472 с.

2. В.Ц. Жидецький. Основи охорони праці. Підручник. - Львів: Афіша, 2004.-320 с.

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону праці». - К., 21.11.2002 р., №229 -IV.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». К., 23.09.1999 р., №1105 -XIV (введений в дію 01.04.2001р.).

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни «Безпека праці»

Мета: теоретична та практична підготовка бакалаврів, здатних працювати на підприємствах і установах для контролю і створення безпечних умов праці у кожному підрозділі і на кожному робочому місці, в наукових організаціях для

виконання наукових досліджень з метою розробки нових методів і засобів забезпечення безпеки працюючих. Предмет вивчення дисципліни: законодавча та нормативна база з безпеки праці, організація її впровадження, нагляду і контролю за станом безпеки праці.

Модуль 1. Безпека праці - (4,0/144). ЗМ 1.1. Умови праці як показник соціального і науково-технічного прогресу суспільства. ЗМ 1.2. Вимоги безпеки до виробничих приміщень. ЗМ 1.3. Безпека праці при експлуатації обладнання і установок, яке використовується у промисловості і будівництві.

Аннотация программы учебной дисциплины «Безопасность труда»

Цель: теоретическая и практическая подготовка бакалавров, способных работать на предприятиях и учреждениях для контроля и создания безопасных условий труда в каждом подразделении и на каждом рабочем месте, в научных организациях для выполнения научных исследований с целью разработки новых методов и средств обеспечения безопасности работающих. Предмет изучения дисциплины: законодательная и нормативная база по безопасности труда, организация ее внедрения, надзора и контроля состояния безопасности труда.

Модуль 1. Безопасность труда - (4,0/144). СМ 1.1. Условия труда как показатель социального и научно-технического прогресса общества. СМ 1.2. Требования безопасности к производственным помещениям. СМ 1.3. Безопасность труда при эксплуатации оборудования и установок, которое используется в промышленности и строительстве.

Annotation of the program of educational discipline "Safety of labour"

Purpose: theoretical and practical preparation of bachelors able to work on enterprises and establishments for control and creation of safe terms of labour in every subdivision and on every workplace, in scientific organizations for implementation of scientific researches with the purpose of development of new methods and backer-ups of safety of working. Article of study of discipline: legislative and normative base on safety of labour, organization of her introduction, supervision and control of the state of safety of labour.

Module 1. Safety of labour - (4,0/144). СМ 1.1. Terms of labour as index of social and scientific and technical progress of society. СМ 1.2. Requirements of safety to the shopfloors. СМ 1.3. Safety of labour during exploitation of equipment and options, that is used in industry and building.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальністю та видами навчальної роботи

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Семестр(и)	Загальний обсяг		Годин							Іспити (сем.)	Заліки (сем.)	
		Кредити	Години	Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі				
					Лекції	ІЗ семінари	ЛР		КР	КП/КУР			РГЗ
6.170202 „Охорона праці” денна форма навчання	4	4	144	64	32	32	-	80	-	-	10	-	4

2.2. Тематичний план дисципліни

Модуль 1. Безпека праці (4/144)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Умови праці як показник соціального і науково-технічного прогресу суспільства. (1,5/54)

1. Законодавча та нормативна база України з безпеки праці.
2. Особливості роботи працівників виробничої і невиробничої сфер.
3. Професійний відбір працівників для окремих професій і видів робіт.
4. Причини виробничого травматизму і професійних захворювань.
5. Показники обліку умов і безпеки праці.
6. Організація медичного огляду працівників.

ЗМ 1.2. Вимоги безпеки до виробничих приміщень. (1,0/36)

1. Вентиляція і опалення виробничих приміщень.
2. Освітлення робочих місць. Шум. Вібрація.
3. Вимоги безпеки до розміщення виробничого обладнання.
4. Вимоги з пожежо - та вибухобезпеки.

ЗМ 1.3. Безпека праці при експлуатації обладнання і установок, яке використовується у промисловості і будівництві. (1,5/54)

1. Загальні вимоги безпеки до організації робочих місць.
2. Вимоги безпеки до обладнання і технологічних процесів.
3. Вимоги безпеки до підйомно-транспортного обладнання.
4. Вимоги безпеки до посудин під тиском.

5. Загальні вимоги електробезпеки.
6. Методи і засоби захисту працюючих.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента Денна форма навчання

Модулі (семестри) та змістові модулі, денна форма навчання	Всього, кредит/годин	Денна форма навчання			
		Лекції	Практ. заняття	Лаб. роб.	СРС
Модуль 1	4/144	32	32	-	80
ЗМ 1.1.	1,5/54	12	12	-	30
ЗМ 1.2.	1,0/36	8	8	-	20
ЗМ 1.3.	1,5/54	12	12	-	30

2.3.1. Лекційний курс (денна форма навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	6.170202 ОПР
1	2
ЗМ 1.1. Умови праці як показник соціального і науково-технічного прогресу суспільства. Тема 1. Законодавча та нормативна база України з безпеки праці.	2,0
Тема 2. Особливості роботи працівників виробничої і невиробничої сфер.	2,0
Тема 3. Професійний відбір працівників для окремих професій і видів робіт.	2,0
Тема 4. Причини виробничого травматизму і професійних захворювань.	2,0
Тема 5. Показники обліку умов і безпеки праці.	2,0
Тема 6. Організація медичного огляду працівників.	1,0
Поточний контроль (контрольна робота)	1,0
ЗМ 1.2. Вимоги безпеки до виробничих приміщень. Тема 7. Вентиляція і опалення виробничих приміщень.	2,0
Тема 8. Освітлення робочих місць. Шум. Вібрація.	2,0
Тема 9. Вимоги безпеки до розміщення виробничого обладнання.	2,0
Тема 10. Вимоги з пожежо- та вибухобезпеки.	1,0

Продовження табл.

1	2
Поточний контроль (тестування)	1,0
ЗМ 1.3. Безпека праці при експлуатації обладнання і установок, яке використовується у промисловості і будівництві. Тема 11. Загальні вимоги безпеки до організації робочих місць.	2,0
Тема 12. Вимоги безпеки до обладнання і технологічних процесів.	2,0
Тема 13. Вимоги безпеки до підйомно-транспортного обладнання.	2,0
Тема 14. Вимоги безпеки до посудин під тиском.	2,0
Тема 15. Загальні вимоги електробезпеки.	2,0
Тема 16. Методи і засоби захисту працюючих.	1,0
Поточний контроль (контрольна робота)	1,0

2.3.2. Практичні заняття (денна форма навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	6.170202 ОПР
ПЗ 1. Вивчення ДСТУ 2293-99. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять	2,0
ПЗ 2. Ознайомлення з основними небезпечними і шкідливими виробничими факторами	2,0
ПЗ 3. Рішення питань безпеки при проектуванні, здійсненні виробничих процесів і організації робочих місць	2,0
ПЗ 4. Безпека праці в ливарному виробництві	2,0
ПЗ 5. Безпека праці в ковальсько-пресових цехах	2,0
ПЗ 6. Безпека праці при термічній обробці	2,0
ПЗ 7. Безпека праці в гальванічних цехах	2,0
ПЗ 8. Безпека праці при електрозварюванні металів	2,0
ПЗ 9. Безпека праці при газозварюванні металів	2,0
ПЗ 10. Безпека праці при механічній обробці матеріалів різанням	2,0
ПЗ 11. Безпека праці при обробці деревини	2,0
ПЗ 12. Безпека праці в складальних цехах	2,0
ПЗ 13. Безпека проведення фарбувальних робіт	2,0
ПЗ 14. Вимоги безпеки в енергетичних установках	2,0
ПЗ 15. Безпека вантажо-розвантажувальних і транспортних робіт	2,0
ПЗ 16. Автоматизація і механізація праці в виробничих процесах	2,0

2.3.3. Розрахунково-графічне завдання

Студент самостійно виконує на протязі семестру розрахунково-графічне завдання, яке складається з пояснювальної записки вмістом 10-12 аркушів формату А4. В ній наводяться розроблені студентом заходи безпеки працюючих при виконанні заданих видів робіт.

Усього на розрахунково-графічне завдання передбачено 10 годин СРС.
Тема: “Розробка вимог безпеки для різних видів робіт”.

Розділи РГЗ	Кіл-сть год.
1. Загальні вимоги безпеки	1
2. Вимоги безпеки до технологічних процесів	1
3. Вимоги безпеки до приміщень цехів і ділянок	1
4. Вимоги безпеки до початкових матеріалів	1
5. Вимоги безпеки до розміщення виробничого устаткування і організації робочих місць	1
6. Вимоги безпеки до зберігання і транспортування початкових матеріалів і відходів виробництва	1
7. Вимоги безпеки до персоналу	1
8. Вимоги безпеки до застосування засобів індивідуального захисту працюючих	1
9. Контроль виконання вимог безпеки	2
Всього	10

2.4. Самостійна навчальна робота студента

1. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.003-75 ССБТ. Работы электросварочные. Общие требования безопасности. 7 год.
2. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.004-75* ССБТ. Термическая обработка металлов. Общие требования безопасности. 7 год.
3. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.005-75 ССБТ. Работы окрасочные. Общие требования безопасности. 7 год.
4. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.007-75* ССБТ. Деревообработка. Общие требования безопасности. 7 год.
5. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.009-76* ССБТ. Работы погрузо-разгрузочные. Общие требования безопасности. 7 год.
6. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.020-80 ССБТ. Процессы перемещения грузов на предприятиях. Общие требования безопасности. 7 год.
7. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.025-80 ССБТ. Обработка металлов резанием. Общие требования безопасности. 7 год.
8. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.026-81* ССБТ. Работы кузнечнопрессовые. Требования безопасности. 7 год.

9. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.027-81 ССБТ. Работы литейные. Требования безопасности. 7 год.
10. Ознайомлення з ГОСТ 12.3.028-82 ССБТ. Процессы обработки абразивным и эльборовым инструментом. Требования безопасности. 7 год.
11. Розрахунково-графічне завдання. 10 год.
- Усього 80 годин.

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Денна форма навчання

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1. Контрольна робота	30%
ЗМ 1.2. Тестування	30%
ЗМ 1.3. Контрольна робота	30%
Розрахунково-графічне завдання	10%
Всього за МОДУЛЕМ 1	100%

2.6. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується (теми)
1	2
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Основи охорони праці. Підручник. За ред. К.Н. Ткачука і О.М. Халімовського. - К.: Основа, 2003. - 472 с.	ЗМ 1.1., ЗМ 1.2., ЗМ 1.3. (1-16)
2. В.Ц. Жидецький. Основи охорони праці. Підручник. - Львів: Афіша, 2004. - 320 с.	ЗМ 1.1., ЗМ 1.2., ЗМ 1.3. (1-16)
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону праці». - К., 21.11.2002 р., № 229 - IV.	ЗМ 1.1. (1-6)
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Безопасность производственных процессов. Справочник. Под общей ред. С.В. Белова. -М.: Машиностроение, 1985. – 448 с.	ЗМ 1.3. (11-16)
2. Безопасность жизнедеятельности. Безопасность технологических процессов и производств. Кукин П.П. и др. - М., 1999. – 318 с.	ЗМ 1.2.; ЗМ 1.3. (7-16)
3. Безопасность труда на производстве. Справочник. Ткачук К.Н., Галушко П.Я. -К., 1982. – 231 с.	ЗМ 1.2.; ЗМ 1.3. (7-16)

Продовження табл.

1	2
4. Безопасность труда на производстве. Справочник. Под ред. Злобинского Б.М. -М., 1976. – 400 с.	ЗМ 1.3. (11-16)
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Жигло Ю.І., Дмитрієв С.Л. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Безпека праці» для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 6.170202 „Охорона праці”. - Харків, ХНАМГ, 2011.	ЗМ 1.3. (11-16)

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і робоча програма навчальної дисципліни **“Безпека праці”**
(для студентів 2 курсу денної форми навчання напряму
підготовки 6.170202 "Охорона праці")

Укладачі: **ЖИГЛО** Юрій Іванович,
ДМИТРІЄВ Сергій Львович,
МІКУЛІНА Ірина Олексіївна

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка: *І. О. Храпко*

План 2011, поз. 191 Р

Підп. до друку 06.04.2011 р.
Друк на ризографі
Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 0,8
Зам. № 7160

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №4064 від 12.05.2011 р.